

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції

МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ

присвячена Всесвітньому дню науки (28-29 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції

«МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ»

*присвячена Всесвітньому дню науки
(28-29 листопада 2025 року)*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 0/9(082)
М 754

*Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол №19 від 31 грудня 2025 року)*

М 754 Молодіжна наука заради миру та розвитку : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 листопада 2025 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 490 с.

ISBN 978-617-8703-41-7

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень із широкого спектру напрямів: суспільні науки, гуманітарні науки та мистецтво, технічні науки, природничі та математичні науки, біологія та охорона здоров'я, економічні науки. Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Молодіжна наука заради миру та розвитку»*, яка присвячена Всесвітньому дню науки (28-29 листопада 2025 року). Конференція була організована та проведена Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Радою молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

ISBN 978-617-8703-41-7

УДК 0/9(082)

**За достовірність результатів дослідження відповідальність несуть автори*

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2025

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ

Білокурський Руслан Романович – доктор економічних наук, професор, ректор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна – голова наукового комітету.

Аушріне Пасвенскене – докторка наук, доцентка кафедри приватного права, заступниця декана юридичного факультету Університет Вітовта Великого, Литва.

Дмитро Вовчук – кандидат технічних наук, постдок, Ризький технічний університет, м. Рига, Латвія.

Герман Овідій – доктор філософії, університет імені Штефана чел Маре, м. Сучава, Румунія.

Доскалюк Наталія – кандидатка хімічних наук, постдок, Інститут колоїдів та інтерфейсів Макса Планка, м. Берлін, Німеччина.

Серденчук Надія Лаура – докторка філософії, професорка університет Штефана чел Маре, м. Сучава, Румунія.

Адріан Євген Преда – доктор філософії, Університет Костянтина Бранкуші в Тиргу-Жіу (м. Тиргу-Жіу, Румунія)

Амбрози Маріан Маріанович – кандидат наук, доцент, Університет міжнародного бізнесу ISM, м. Прешов, Словачія.

Зєба-Колодзей Беата – габілітований доктор, професор Вищої школи імені проф. Станіслава Тарновського в Тарнобжегу, Польща.

Мордовін Максим – асистент професора, Університет імені Етвеша Лоранда, м. Будапешт, Угорщина.

Бродецький Олександр Євгенович – доктор філософських наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Романюк Світлана Захарівна – докторка педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Фочук Петро Михайлович – доктор хімічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Федоряк Марія Михайлівна – докторка біологічних наук, професорка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Костащук Іван Іванович – доктор географічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Мельник Галина Василівна – кандидатка економічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Дзик Роман Анатолійович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Маслюченко Олександр Володимирович – доктор фізико-математичних наук, професор, Сілезький університет, м. Катовіце, Польща.

Копильчук Галина Петрівна – докторка біологічних наук, професорка, завідувачка кафедри біохімії та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Волков Роман Анатолійович – доктор біологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри молекулярної генетики та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Чорней Ілля Ілліч – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки, лісового та садово-паркового господарства, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Григорків Василь Степанович – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри економіко-математичного моделювання, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Галушка Зоя Іванівна – докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Гакман Анна Вікторівна – докторка наук з фізичного виховання і спорту, професорка, завідувачка кафедри спорту та фітнесу. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Халавка Юрій Богданович – доктор хімічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна – голова організаційного комітету.

Бешлей Ольга Василівна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської мови, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Горохолінська Ірина Володимирівна – докторка філософських наук, доцентка, заступниця голови Ради молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Григорків Марія Василівна – докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри економіко-математичного моделювання, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Дідух Віталія Віталіївна – докторка філософії (PhD), асистентка кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Глібіщук Микола Васильович – кандидат історичних наук, асистент кафедри всевітньої історії, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Костюк Уляна Іванівна – лаборантка кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Крайній Павло Іванович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного права, Голова Ради молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Мікірін Іван Сергійович – аспірант кафедри оптики та видавничо-поліграфічної справи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Николайчук Іванна Михайлівна – кандидатка біологічних наук, асистентка кафедри біохімії та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Онипа Денис Павлович – кандидат фізико-математичних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Рошка Надія Михайлівна – докторка філософії (PhD) в галузі біології, завідувача лабораторії кафедри молекулярної генетики та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Сімахова Анастасія Анатоліївна – докторка економічних наук, професор кафедри бізнес-аналітики та цифрової економіки Державного Університету «Київський авіаційний інститут», Голова Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України

Тичініна Альона Романівна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Тодорюк Сергій Іванович – кандидат економічних наук, доцент, асистент кафедри бізнесу та управління персоналом, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Христан Назарій Михайлович – кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України, Голова ради молодих вчених при Чернівецькій ОВА, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Юрійчук Анастасія Олександрівна – асистентка кафедри прикладної математики та інформаційних технологій, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Янчук Іванна Володимирівна – кандидатка фізико-математичних наук, доцентка кафедри будівництва, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

Іордакі Карина Олегівна – асистентка кафедри терапії, реабілітації та здоров'язберезувальних технологій, голова РМВ факультету фізичної культури, спорту та реабілітації. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Мудраков Віталій Вікторович – кандидат філософських наук, доцент, гостьовий дослідник Інституту історії та культури Східної Європи імені Ляйбніца, м. Ляйпциг, Німеччина.

Бабина Альона Ігорівна – аспірантка кафедри молекулярної генетики та біотехнології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

Лабик Анастасія Русланівна – асистентка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства юридичного факультету, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

Віщак Юліанна Сергіївна – асистентка кафедри журналістики, редакторка видавництва «Рута», аспірантка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Ковальчук Наталя Олександрівна – кандидатка економічних наук, доцентка, асистентка кафедри фінансів і кредиту, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Нікоряк Наталія Валеріанівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, докторантка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Сажина Алла Володимирівна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Салега Олександр Вікторович – аспірант кафедри оптики та видавничо-поліграфічної справи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Паранюк Дан Вікторович – кандидат філологічних наук, асистент кафедри англійської мови для гуманітарних факультетів, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Шульга Альона Валеріївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, асистентка кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

ЗМІСТ

Секція: Біологія та охорона здоров'я

Ігор Морар, Дар'я Ковалик

Діджиталізація, штучний інтелект дослідження та моніторингу стану здоров'я у фізичній терапії (ерготерапії) 14

Артем Корнієнко, Галина Чвалюк, Василь Грубінко

Перспективи фіторемедіації прісноводних водойм за допомогою рогозу широколистого (*Typha Latifolia*) в екосистемі Тернопільського водосховища 18

Nataliia Steniakina, Sofia Suslova, Tetiana Burda, Oleksandr Mushii and Taras Zadvornyi

expression of TME-associated miRNA-27a-3p in prostate cancer 22

Tetiana Burda, Oleksandr Mushii, Anastasiia Levenets, Mariia Kokoilo, Maria Yeshchenko and Taras Zadvornyi

MEP1A1 expression in prostate cancer tissue 25

Oleksandr Mushii, Anna Pavlova, Tetiana Burda, Tamara Kozak, Anastasiia Shevchuk, Taras Zadvornyi

Glucocorticoid-induced metabolic alterations in androgen-independent prostate cancer cells 27

Світлана Бурмей, Надія Бойко

Мікробіом кишечника при синдромі подразненого кишечника з діареєю: структурні особливості 30

Роман Бондаренко, Андрій Єфременко

Відеоаналіз техніки рухів у кондиційному тренуванні: можливості інтернету речей 33

Федір Гладких

Пародонтит і ревматоїдний артрит: імунопатогенетичний взаємозв'язок з акцентом на цитрулінування білків та імунну відповідь 36

Ігор Дробнер, Федір Гладких, Тетяна Лядова та Марія Матвеєнко

Лактат-піруватна рівновага міокарда як мішень кардіопротекторної дії кріоекстракту селезінки при целекоксиб-індукованій кардіоміопатії 41

Марія Матвеєнко, Федір Гладких, Микола Чиж, Тетяна Лядова, Тетяна Козлова

Мультимодальна анальгезія в моделі ушкодження сідничного нерва 46

Володимир Студент, Федір Гладких, Тетяна Лядова? Марія Матвеєнко

Модуляція системи оксиду азоту при токсичному ураженні нирок: експериментальне обґрунтування ефективності безклітинних кріоконсервованих біологічних засобів 50

Валерія Мільченко

Розвиток культури прямої торгівлі (Direct Trade) у кавовій індустрії України 55

Ратмір Турчанінов, Юрій Мосейчук

Порівняльний аналіз професійних стандартів спортивних тренерів Великобританії та України 58

Тетяна Гафич, Мирослава Кобилецька

Роль алелопатії та біохімічних чинників у формуванні інвазійного потенціалу *Heracleum sosnowskyi* 62

Оксана Кушнір, Ігор Забродський

Забруднення довкілля діоксинами та діоксиноподібними сполуками як актуальна медико-екологічна проблема 65

Секція: Природничо-математичні науки

Світлана Асташина

Вплив вулканічної активності на клімат Східної Європи 70

Олег Зима

Перспективи вирощування зимуючого гороху в зоні степу України 73

Ольга Козуб, Сергій Кирилук

Алохтонний русловий матеріал: гранулометричний склад та просторовий розподіл у русловій системі річки Гуків.....76

Уляна Костюк

Вплив бойових дій на природні компоненти Чернігівської області.....80

Владислав Маєвський

Методи дослідження клімату в передгір'ї Карпат.....85

Каріна Пшеничко

Екотуризм як перспективний напрям інтеграції України до європейського туристичного простору87

Марина Фіщук, Богдан Рідуш

Дністер як спіллвей четвиртинних зледенінь Центральної Європи.....90

Дарина Шкаєва

Вплив кліматичних змін на динаміку ландшафтів та природокористування Буковини.....93

Іван Порохнавець

Описання з точністю до ізоморфізму деяких класів Черніковських груп за допомогою циклічної 3-групи порядку 27.....97

Наталія Правіцка

Педагогічні аспекти вдосконалення викладання теорії геометричних перетворень у контексті сучасних освітніх викликів.....100

Андрій Віщак, Лілія Мельничук

Дослідження проблеми розпізнавання образів у позашкільних гуртках науково-технічного спрямування.....104

Катерина Тодиренчук

Застосування Гаусових чисел до розв'язування діофантових рівнянь.....108

Секція: Технічні науки**Тарас Гуцул, Оля Гоюк**

Особливості планування та розвитку дорожньої мережі для відновлення територій.....112

Юліана Рубіш, Діана Вантюх

Екологічні композитні матеріали в сучасному будівництві117

Денис Рокос, Діана Кайнц

3D-друк у будівництві. Можливості друку багатоповерхових будівель.....120

Євгенія Новак, Тарас Каземірський

Цифрова трансформація процесів організаційно-технологічного управління будівництвом...123

Марина Ісевич, Діана Вантюх

Сучасні елементи вернакулярної архітектури.....125

Євген Совінський, Гелена Ковальська

Історико-архітектурний опорний план як інструмент збереження традиційного характеру середовища м. Вінниці128

Олександр Мартинович, Микола Корзаченко

Спортивна інфраструктура Чернігова: стан та перспективи розвитку135

Катерина Резанова, Ольга Овсієнко

Людиноцентричний підхід у формуванні громадських просторів українських міст в умовах воєнної небезпеки: архітектура довіри та безпеки.....140

Назар Рябінчак, Мирослав Гедзур, Діана Вантюх

Електрохромне скло як енергоефективний матеріал у сучасній архітектурі.....143

Igor Mokhun, Yuriy Galushko, Yuliia Viktorovska, Christina Felde, Maxym Karabchyivskiy, Mykyta Kitsan

Singular multiplexing approach for free-space optical communication systems.....147

Секція: Економічні науки

Анастасія Ковток, Любов Маханець

Оцінювання ефективності впровадження інформаційних систем у контексті цифрової трансформації підприємств.....151

Анастасія Коропецький, Євгенія Шородок, Зоряна Кобеля

Використання системи мотивації персоналу як інструменту підвищення продуктивності праці154

Анастасія Кричун, Олена Вінничук

Оцінювання факторів формування доданої вартості України у динаміці: економетричний підхід.....158

Андрій Дьомін, Олена Вінничук

цифрова трансформація як основа сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємств України.....162

Богдан Маханець

Аналіз стану електронної комерції в Україні у воєнний період.....164

Богдан Петрашук

Інформаційні системи як інструмент підвищення ефективності електронного бізнесу в умовах цифрової економіки.....167

Богдан Семенович

Прогнозування рівня забрудненості повітря засобами машинного навчання та комп'ютерного зору.....169

Віталій Анісімов

Стратегічний аналіз управління людськими ресурсами у головному управлінні державної податкової служби.....172

Ганна Скорик, Олександр Дикий

Сучасні мегатренди світової економіки та їх вплив на міжнародний бізнес176

Григорій Кукуруза, Олександр Любченко, Святослав Іщенко

Аналітична платформа оцінки воєнних ризиків як інструмент розвитку ринку страхування в Україні179

Денис Ларін, Лариса Скращук

Моделювання впливу енергетики на сталий розвиток економіки183

Єлизавета Гребенюк, Вікторія Куцак, Зоряна Кобеля

Роль HR-менеджменту у формуванні конкурентоспроможності підприємства.....186

Ілля Українцев, Лариса Скращук

Моделювання поведінки споживачів в електронній комерції.....190

Карина Кіфюк

Теоретичні аспекти впливу мит США на діяльність та фінансову стратегію Apple Inc.....193

Катерина Бушинська, Людмила Шворах

Інструменти підтримання економічної резильєнтності малих держав у глобальній економіці.....196

Катерина Стрижак

Іноземна допомога як інструмент демократизації: економічні чинники199

Максим Дейнека

Вплив штучного інтелекту на цифровізацію закладів вищої освіти202

Марія Григорків

Лінійні моделі багатокритеріальної оптимізації економічних систем.....205

Марія Скурту, Марія Григорків

Математичне моделювання як інструмент підтримки управлінських рішень у еколого-економічних системах208

Олександр Захарчук, Зоряна Кобеля

Мотивація, внутрішня мобільність та утримання як важелі управління кадровим потенціалом і їхній вплив на потенціал211

Олександр Табак, Любов Водянка

Від приватного до публічного: потенціал лістингу українських компаній на фондовому ринку214

Юлія Присяжнюк, Сергій Тодорюк

Трансформація характеру праці під впливом розвитку технологій: виклики для сучасних підприємств.....219

Яніна Вовчок

Формування і розвиток механізмів стимулювання на приватних підприємствах222

Секція: Гуманітарні науки**Мирослава Алерт, Софія Варецька**

Влада, мова, тіло: механізми підпорядкування у романі «1984» Джорджа Орвелла228

Анастасія Андрієвська

Використання штучного інтелекту у сучасній журналістиці: загрози та перспективи231

Зоряна Батринчук, Ольга Бешлей

ШІ-асистенти у розвитку рефлексії майбутніх учителів англійської мови235

Olga Beshlei

Metaphor as a framing tool in political rhetoric.....239

Dan Paranyuk

Clifford Simak: from «Pastoral Science Fiction» to a metagenre242

Taisiia Bortika, Olga Beshlei

Implementation of neuropedagogical strategies for teaching grammar to secondary school students.....246

Андрій Верцімага

Гетеротопний простір у романах Мартіна Еміса про Голокост.....249

Альона Тичініна

Кінометафора як інструмент формування емпатії (Семіотична поетика короткометражного фільму «Rock, Paper, Scissors», 2024)254

Марина Горбатюк

Греґора фон Реццорі: між автобіографією та романом виховання.....257

Юліанна Віщак

Античний архетип у науковій фантастиці: трансформація образу Медузи Горгони в оповіданні «Shamblau» кетрін Л. Мур260

Артем Гурґіш

«Орієнталізм» у сучасних наукових студіях і лінгвальні засоби його вираження263

Ruslana Ilii, Olga Beshlei

Developing listening competence in English using authentic films266

Збиркот Леонід

Лінгводидактичні аспекти викладання мікробіології в закладах фахової передвищої медичної освіти.....269

Олена Карпіна

Феномен психологізму у світовій літературі273

Коростинська Катерина, Мартинюк Юлія

Мистецтво жити на руїнах: трансформація особистості митця і людини у війні (на основі творів Е. М. Ремарка, А. Чеха та М. Кривцова)278

Вікторія Кукіс, Наталія Нікоряк

Специфіка кінорецепції роману «Спокута» Ієна Мак'юена283

Маргарита Літтих

Інтеграція арт-терапевтичних технік при роботі з клієнтами в межах нарративної психотерапії.....287

Вікторія Макогончук Parasocial: аналіз стосунків читач/літературний герой крізь призму рецептивної поетики	290
Антоніна Міненко, Тетяна Гуцуляк Світоглядні та культурні цінності гуцулів крізь призму прислів'їв і приказок роману Петра Шекерика-Доникова «Дідо Иванчик»	293
Анастасія Нікоряк, Наталія Нікоряк Ісламізація як протидія західній експансії і повернення цивілізаційної ідентичності	296
Олена Петренко Інтеграція технологій штучного інтелекту у процес навчання української мови як засіб розвитку пізнавального інтересу здобувачів освіти	301
Аміна Різкалла Страх власної думки: вплив масмедіа та феномен спіралі мовчання	304
Максим Сідор Прагматичний аспект інтриги у творчості Джеффрі Арчера	307
Віталій Стригун Комбатантська література: межа між художнім вимислом і документальною правдою	311
Максим Забродін Письменник як свідок історії: модерністська модель митця в українській та європейській літературі XX століття	314
Myroslav Tomashchuk Pejorative meaning as a component of communicative evaluation	319
Костянтин Варварич «Скіфське золото»: повернення в Україну	322
Денис Швець Військова справа еллінізму та пізньої античності в дисертаційних дослідженнях науковців Чернівецького університету	325
Анна Щербань, Ольга Меленчук Класики української літератури у літературній критиці Марії Білоус-Гарасевич	328
Ілля Гамаль Дуалізм в контексті православної гносеології	331
Ірина Горохолінська Театральний простір як досвід зустрічі з трансцендентним і терапії сенсом (на ґрунті вистави «Інтерв'ю з Богом»)	333
Ярослав-Юрій Макар Бібліотека Еразма Сикста як відображення інтелектуальної культури ранньомодерного Львова	336
Анатолій Марчук, Олександр Марчук Телеологічний вимір здоров'я в біблійно-патристичній традиції: синергія <i>θεραπεία, τέλειος, Ὁλοκλήρος</i> у контексті сучасного духовного супроводу в медичному капеланстві	338
Ірина Горохолінська Церковні мистецькі інтервенції в умовах кризи: контент-аналіз щодо терапевтичного впливу	341
Михайло Мілешкін Церква й соціальні медіа: трансформація проповіді в епоху цифрової культури	344
Олександр Солодкий Наративна функція притчі натана (2 сам. 12:1–7): пророча корекція царської влади	347

Секція: Суспільні науки

Анна Гакман, Микола Байдюк

Оздоровчо-рекреаційна рухова активність та рівень тривожності
внутрішньо переміщених осіб похилого віку 351

Uliana Banakh

Learning from mistakes of gentrification: an example of community-centered
neighborhood renewal in the Netherlands..... 357

Артем Баратюк

Психологічні наслідки перегляду аверсивного контенту у віртуальній реальності 362

Яна Приступа, Валерія Велієва

Використання технологій штучного інтелекту
у розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку 366

Анастасія Вільк, Тетяна Продан

Окремі питання протидії корупційній злочинності 369

Юрій Гончарик

Роль самоспівчуття у протидії прокрастинації: теоретична модель та емпіричний аналіз 372

Віктор Алекс Данчук

Порівняльний аналіз кваліфікації злочинів проти людяності
у практиці Нюрнберзького та Токійського військових трибуналів 377

Юлія Дерканос, Михайло Фролов

Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин в умовах воєнного стану 382

Віталія Дідух

Медіадидактика як засіб реалізації педагогіки партнерства в умовах цифрової освіти 385

Катерина Дружиніна, Михайло Фролов

Особливості здійснення правосуддя в цивільних справах під час воєнного стану 388

Руслан Каряка

Міжнародно-правові засади правосуб'єктності штучного інтелекту
у контексті автономних систем озброєнь 391

Юрій Коваль

Стабільність податкового законодавства в умовах воєнного стану 394

Ярослава Конон, Анастасія Сурілова

Правові бар'єри визнання професійних кваліфікацій кадрів між Україною та ЄВ..... 398

Павло Крайній

Адміністративно-правове регулювання публічної служби в державі Ізраїль:
кілька уроків для України..... 403

Марія Кріпаченко

Окремі питання правового регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану 409

Мирослава Кучерявенко, Михайло Фролов

Цивільно процесуальні правовідносини та їх суб'єкти у сучасні реалії воєнного стану 411

Мирослава Кучерявенко, Володимир Киян

Функціонування трудових правовідносин в умовах воєнного стану в Україні..... 414

Анастасія Лабик

Цифровий розрив як виклик для реалізації цифрових прав людини..... 417

Софія Марагулова

Цивільний процес під час дії воєнного стану 422

Софія Марагулова

Трудове право під час дії воєнного стану 424

Валентина Оксентій, Оксана Руденко

Феномен фіктивних шлюбів у практиці міжнародного приватного права 427

Анна Павлюк, Павло Крайній

Рішення у міждержавній справі «Україна проти Росії (щодо Криму)» –
важлива складова механізму захисту прав людини 431

Гліб Парахотін

Окремі питання трудових відносин в умовах воєнного стану 434

Олена Петренко

Інтеграція технологій штучного інтелекту у процес навчання української мови
як засіб розвитку пізнавального інтересу здобувачів освіти 436

Яна Приступа, Альбіна Романцова

Організація інклюзивного природничого середовища
в дошкільній освіті за допомогою сучасних онлайн-платформ 439

Анна Сабадаш, Михайло Фролов

Вплив військового стану на процесуальні строки у цивільному судочинстві 442

Анна Сабадаш, Володимир Киян

Роботодавці та наймані працівники як суб'єкти трудового права
під час військового стану в Україні 445

Яна Приступа, Антоніна Сівкова

Педагогічні умови інтеграції природничої освіти в ігрову діяльність дітей 449

Яна Приступа, Кіашко Єлизавета

Інтеграція природничої освіти та ІКТ у роботі з дітьми з ООП
у закладі дошкільної освіти 451

Надія Сокровольська, Тетяна Медіна

Між упередженням і вибором: гендерні стереотипи
у професійному самовизначенні молоді 453

Андрій Станкевич

Співвідношення цифрової речі та віртуальних активів як об'єктів електронного обігу 457

Федрак Анастасія, Олена Ющик

Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги 460

Анастасія Федрак, Олексій Стратій

Сучасний стан, проблематика та перспективи розвитку судової балістики в Україні 465

Катерина Хребто, Михайло Фролов

Особливості здійснення цивільного судочинства в умовах воєнного стану 469

Аріна Цимбаленко, Павло Крайній

Міграційна політика ЄС: актуальний стан та перспективи вдосконалення 471

Ангеліна Чеботаренко, Олексій Стратій

Навмисна зміна почерку: криміналістичне значення 475

Ангеліна Чеботаренко, Олена Ющик

Кримінальна відповідальність за використання малолітньої дитини
для заняття жебрацтвом 479

Олександр Шарафін

Діалогічність медіації як фактор формування правової культури 484

Софія Яценко

Поняття, предмет та джерела цивільного процесуального права України
в умовах воєнного стану 488

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В ДЕРЖАВІ ІЗРАЇЛЬ: КІЛЬКА УРОКІВ ДЛЯ УКРАЇНИ

Павло Крайній

Кафедра публічного права, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна

E-mail: p.krayniy@chnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ. У статті аналізується сучасне законодавство про публічну службу в Державі Ізраїль. Встановлено, що впродовж усього часу незалежності в Державі Ізраїль сформовано дієвий та ефективний інститут публічної служби. Основи адміністративно-правового регулювання публічної служби сформовані не лише в нормах Основних Законів та галузевого законодавства, а й завдяки домінуванню людиноцентричної парадигми у відносинах між державою та особою. Істотний вплив здійснено завдяки впливу системи загального права та кращих практик функціонування публічної влади в країнах Європи. Окремі положення законодавства, що стосуються особливостей призначення особи на посаду публічної служби, визначення її повноважень, виконання обов'язків щодо недопущення конфлікту інтересів та юридичної відповідальності за невиконання чи неналежного виконання своїх обов'язків, схожі на норми законодавства про публічну (державну) службу. Доведено, що діяльність публічних службовців в Ізраїлі здійснюється на засадах поваги до прав людини, її свобод, служіння інтересам ізраїльського суспільства та забезпечення публічного інтересу. Окремий позитивний досвід може бути використано для вдосконалення функціонування інституту державної служби в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: права людини, людиноцентризм, публічна служба, Комісія державної служби, Державний контролер, Кнесет, Верховний Суд Ізраїлю

I. Вступ

Розвиток інституту публічної служби яка забезпечує не лише виконання функцій держави але й передбачає забезпечення прав людини є невід'ємною складовою демократичних правових режимів. Правове регулювання цього інституту здійснюється в межах доктрини конституційного та адміністративного права. Конституційно-правове регулювання встановлює загальні засади функціонування публічної служби. Адміністративно-правове – закріплює конкретні механізми реалізації конкретного елементу який формує інститут публічної служби (вимоги до особи яка має намір вступити на публічну службу; кар'єрний розвиток; підвищення кваліфікації; оплата праці та преміювання; звільнення з публічної служби; антикорупційні обмеження та юридична відповідальність тощо).

Західна правова традиція як основа сучасної публічної служби, традиційно, визначає загальні підходи для правового регулювання публічної служби: наявність належної конституційної основи; прийняття окремих нормативних актів у сфері публічної служби; врахування у правозастосовній практиці актуальних судових рішень з вказаних питань; залучення представників інституцій громадянського суспільства до процесів вдосконалення відповідного законодавства. Жодна країна Європи не перебувала у стані тривалої війни. Україна кілька років не лише успішно протистоїть загарбницьким діям російської федерації але й проводить вдосконалення інституту публічної служби. Незважаючи на дію правового режиму воєнного стану який діє в нашій державі, внесення змін до законодавства про державну службу, оновлення нормативно-правових основ функціонування спеціальної публічної служби (наприклад, служба на окремих посадах в збройних силах, органах прокуратури тощо) є необхідною вимогою вдосконалення публічної служби як складової євроінтеграції. Наприклад, Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки яка передбачає вдосконалення, у тому числі, інституту публічної служби в нормативній рамці що сформована навколо Хартії основних прав Європейського Союзу що в контексті забезпечення права на належне адміністру-

вання, Копенгагенські критерії в частині спроможності імплементувати законодавство ЄС та Принципи державного управління, згідно програми OECD SIGMA у якій відображено ключові вимоги до державного управління [1]. Окремо прийнято Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки яка спрямована на формування ефективної, стійкої, сучасної системи адміністрування державними фінансами завдяки раціональному акумулюванню та витрачання державних коштів. Модернізація вітчизняної системи державного управління переслідує одну із важливих цілей яка стосується публічної служби: реформування системи державного управління [2]. Публічна служба в Україні незважаючи на дію правового режиму воєнного стану змінюється. Однак, жодна держава європейського континенту не має досвіду організації публічної служби в умовах війни. Єдина країна яка має подібну до європейської системи адміністративно-правове регулювання публічної служби під час ведення бойових дій та забезпечення функціонування цієї системи в умовах мобілізації фінансових та людських ресурсів є Ізраїль. На сьогодні в українській адміністративістиці відсутні дослідження адміністративно-правового регулювання публічної служби у Державі Ізраїль. Ізраїльські ж дослідження, в першу чергу, спрямовані на поширення інформації про свою правову систему серед країн системи загального права, держав азійського регіону. Зважаючи на функціонування цілісної та демократичної системи нормативних актів, рішень органів публічної влади та рішень Верховного Суду Ізраїлю які стосуються інституту публічної служби, дослідження цих складових матиме позитивний вплив на вітчизняне адміністративне право загалом та інститут публічної служби зокрема.

II. Загальна характеристика законодавства про публічну службу в Державі Ізраїль

Діюча концепція публічної служби в Ізраїлі знаходить вираження у окремих нормативних актах. Важливе місце у механізмі реалізації законодавства про публічну службу відіграють рішення Верховного Суду Ізраїлю. Дві основні ознаки характеризують проходження особою публічної служби: професійність та аполітичність. Перша стосується того що така особа призначається на посаду публічної служби на основі своїх професійної кваліфікації. Не враховуються її політична чи особиста належність до представників уряду.

Інститут публічної служби у Державі Ізраїль регулюється підсистемою нормативних актів. Їх є декілька.

Перший нормативний акт – Закон про державну службу (призначення), 1959 р. (Civil Service (Appointments) Law). Основні його положення стосуються порядку призначення, переведення, звільнення публічних службовців та проведення відповідних конкурсів [3].

Особливості пенсійного забезпечення що включає право на пенсію службовця, розрахунок робочого стажу та інші виплати які пов'язані із виходом на пенсію регулюються Законом про державну службу (пенсії), 1970 р. [4].

Загальні та особливі аспекти адміністративно-правового регулювання притягнення публічного службовця до дисциплінарної відповідальності, накладення дисциплінарного стягнення та визначення конкретного дисциплінарного режиму регулюються Законом про державну службу (дисципліна), 1963 р. (Civil Service (Discipline) Law) [5].

Заборони та обмеження для реалізації політичних прав під час проходження публічної служби визначені Законом про державну службу (обмеження політичної діяльності та збору коштів), 1959 р. (Civil Service Law (Classification of Party Activity and Fundraising) [6].

Обмеження зайняття посад у приватному секторі, надання консультативного супроводу після звільнення з публічної служби врегульовані Законом про публічну службу (обмеження після виходу на пенсію), 1969 р. (Public Service Law (Restrictions after Retirement) [7].

Іще одним важливим документом є Положення про державну службу (Такшир). За своєю структурою, природою та значенням він є узагальненням актуального стану законодавства у цій сфері, з елементами аналітичних висновків, окремих рішень Верховного

Суду Ізраїлю. Його підготовкою та публікацією займається Комісія з питань державної служби (близький аналог Національного агентства України з питань державної служби – авт.). Структура документу наступна: оновлені тексти законів і нормативних актів, що стосуються державної служби; умови праці; визначення та тлумачення термінів; порядок заповнення штатних посад, включаючи внутрішні та міжміністерські конкурси. Обмеження при прийомі на роботу, випробувальний термін, врегулювання конфлікту інтересів, медична придатність та громадянство тощо. З огляду на динамічний розвиток законодавства про публічну службу та вплив системи загального права де судовий прецедент має істотне значення видання Такширу є невід’ємною складовою модернізації законодавства про публічну службу.

Ізраїльська доктрина та судова практика розглядає публічного службовця як суб’єкта що служить суспільству та сумлінно реалізує політику уряду, який перебуває при владі на даний момент, незалежно від своїх особистих поглядів чи схильностей. Він повинен виконувати свої посади обов’язки на основі ґрунтовних міркувань без впливу політичних чи будь-яких інших сторонніх мотивів. Його адміністративно-правовий статус не залежить від зміни міністра, який очолює міністерство, або від зміни влади.

Окремими рішеннями Верховного Суду Ізраїлю сформульовано загальний підхід відповідно до якого призначення на проходження політичної публічної служби має свої особливості та не підпадає під вказане вище правило. Суд вказує на те що моральна та етична основа для відмови в політичних призначеннях та обов’язок органу державної влади утримуватися від призначень виключно через політичну приналежність кандидата впливає зі статусу органу влади як органу якому суспільство делегувало виконання окремих функцій для захисту публічного інтересу останнього. Надана публічному службовцю довіра повинна реалізовуватись ним чесно, без будь-якого стороннього впливу та на благо громадськості. У рішеннях Вищого суду справедливості HCJ 313/67 Axelrod et al. v. Minister of the Interior та HCJ 4556/90 Dekel v. Minister of Finance наголошено що «коли орган влади призначає когось на посаду на публічній службі на основі сторонніх міркувань політично-партійних інтересів, таке призначення є недійсним і являє собою порушення довіри громадськості, яка уповноважила орган, що призначає» [8].

Подібну позицію наводить у своїх рішеннях Державний контролер. Звітуючи про феномен політичних призначень на публічній службі вказується що для призначення на політичні посади публічної служби спільним знаменником повинно бути те, що в цій системі, нажаль, посади отримують особи чия кваліфікація не відповідає вимогам посади, на яку їх було призначено через невідповідність критерію освіти, досвіду чи інших якостей, необхідних для виконання повноважень на такій посаді. Тобто, політичні призначення завдають шкоду професійному рівню публічної служби та шкоду моральному стану працівників державної служби в результаті таких призначень. Страх конфлікту інтересів також наголошується як одне з серйозних зол, що виникають внаслідок політичного призначення. Особиста відданість міністру, який призначає, може перешкодити зважуванню міркувань інтересів під час роботи.

У справі HCJ 7157/95 Nava Arad проти Спікера Кнесету зазначається про вплив на публічного службовця двох факторів. Перший – очікування громадськості. Другий – політичних фактор. Реалізуючи свої повноваження на посаді публічного службовця особа так чи інакше перебуватиме під впливом громадськості та політичних поглядів. Уникнення такої подвійної лояльності є істотним викликом під час призначення осіб на політичні посади публічної служби [8].

Формування нормативної основи законодавства про публічну службу відбулось майже одразу після здобуття Ізраїлем своєї незалежності. В цьому аспекті варто згадати думку щодо значення законодавства про публічну службу яку озвучив тодішній прем'єр-міністр Ізраїлю Давид Бен-Гуріон коли Закон про державну службу (призначення) було

внесено до Кнесету: «Наймання працівників у штаті здійснюватиметься не з партійної упередженості, а відповідно до особистої підготовки, в рамках стандарту або розміщення... Жоден державний службовець не буде призначений, окрім як за результатами публічного конкурсу та після того, як кандидат складе іспит» [4]. Ним де-факто та де-юре підтверджувалась теза про те що добір на публічну службу повинен відбуватись незалежно від політичних поглядів, проте, відбуватись виключно на оцінюванні професійних якостей претендента та на підставі відповідної процедури важливою складовою якої є конкурс. Загальні положення проведення конкурсу зазначено у розділі 19 згаданого Закону [4]. В сучасних умовах заповнення вакантних посад на публічній службі здійснюється шляхом проведення конкурсного добору який оголошується Комісаром публічної служби за пропозицією Генерального директора незалежно від того чи була посада вакантною чи ні. Тобто, в умовах війни, дії правового режиму воєнного стану можливо та потрібно забезпечувати добір на публічну службу.

Водночас, на окремі види посад особа може бути призначена без проведення конкурсу, лише тоді, коли законом або на його підставі визначено таку можливість. Такий виняток надається для різних типів посад

В останні роки на публічній службі було проведено комплексну реформу для вдосконалення механізмів управління людським капіталом на державній службі, головною метою якої є адаптація можливостей державної служби до мінливих потреб населення Ізраїлю шляхом удосконалення організаційної структури служби, методів її роботи та розвитку можливостей її працівників. При цьому переслідується мета що є подібною до українського досвіду: покращення якості послуг, що надаються населенню. Ряд підзаконних актів які прийняті Урядом спрямовані на вдосконалення механізмів управління персоналом на державній службі, покращення та ефективності діяльності керівного складу державної служби, включаючи визначення порядку виплати надбавок, ротації посад. При цьому ротація між службовцями на різних рівнях посад не лише рекомендується, але й вимагається. Це дозволяє забезпечити зменшення відтоку кваліфікованих службовців. З іншого боку для публічних службовців які демонструють хороші результати своєї професійної діяльності створюються нелазні умови для зайняття ними керівних посад де вони можуть проявляти свої лідерські якості.

Згідно Положення про публічну службу посади поділяються за кількома критеріями: тип робіт, тип працівників, штатні одиниці (такен), посади та повноваження, диференційовані класифікації посад (диругін/рейтинги). Робота на державній службі поділяється на два основні види: постійна робота яка не обмежується в часі та виконується за кошт державного бюджету, а особа – державний службовець займає відповідну штатну посаду. Непостійна служба обмежена у часі та полягає у виконанні завдання за вказаний період (строк) або ж на час заміщення працівника що відсутній [8].

Іще одну класифікацію публічної служби відповідно до законодавства про публічну службу Ізраїлю становить правовий статус такого публічного службовця:

- публічний службовець який працює на випробувальному терміні (працює на підставі дозволу на годинну зайнятість);
- постійний працівник що працює на підставі наказу за відповідним штатним розписом;
- тимчасовий працівник який призначається для виконання окремої роботи на короткий строк;
- працівник за спеціальним контрактом;
- працівники, які обіймають посади «особливої довіри»; це спеціальна категорія службовців яка може бути в апараті Прем'єр-міністра, міністрів, їхніх заступників, а також генеральних директорів та їхніх заступників. Вони зазвичай призначаються за спеціальним контрактом і звільнені від вимоги публічного конкурсу;

- радники: особи, які працюють за винагороду або на добровільних засадах і які, як правило, не мають статусу державного службовця.

Інші класифікації які охоплюють ранги, професію та інші особливості формують унікальну систему посад публічної служби які охоплюють усі складові його діяльності та впливають на його заробітну плату, соціальне забезпечення, пенсійні виплати після виходу на пенсію та забезпечують кар'єрне зростання. В умовах дії правового режиму воєнного стану, навіть після подій жовтня 2023 року вищеперелічені вимоги та класифікації не змінилися. Відбувається лише поступова модернізація публічного врядування з точки зору якісного управління людськими ресурсами. Подібні кроки здійснюються в Україні також.

Окремі положення законодавства стосуються заборони фандрейзингу на публічній службі. Відповідно до ст. 5-8 Закону про державну службу (обмеження політичної діяльності та збору коштів) публічний службовець не має права утримувати будь-які кошти, а також збирати чи приймати кошти, пожертвувані для будь-яких цілей, окрім Державного казначейства, та під час виконання своїх обов'язків. Уряд може дозволити дію, заборонену статтею 5, для суспільної мети загалом або для конкретного випадку. Державний службовець, який порушує свої обов'язки, передбачені цим законом, підлягає дисциплінарній відповідальності [6].

III. Висновки

Проведення дослідження адміністративно-правового регулювання публічної служби Держави Ізраїль та її різних складових демонструє наявність подібних підходів та юридичних конструкцій які застосовуються для врегулювання відносин у сфері публічної служби. Адміністративно-правове регулювання вступу на публічну службу, проведення конкурсного добору, дисциплінарної відповідальності та обмежень які застосовується для осіб на публічній службі, в загальному, подібні до тих які впроваджені як у країнах Європи так й Україні. Система нормативних актів, діяльність спеціальних органів влади які забезпечують правовий та організаційний супровід публічної служби враховують сучасні тенденції як ізраїльського суспільства та держави. Значна увага акцентується на створенні умов кар'єрного зростання публічного службовця що відображено у окремих нормативних актах. Це підвищує ефективність управління людськими ресурсами та забезпечує постійну змінюваність осіб на посадах незалежно від їх політичних поглядів а виключно з врахуванням професійних навичок.

IV. Список використаних джерел

- [1] Деякі питання реформування державного управління України, Розпорядження Кабінету Міністрів України № 831-р (2021) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-p#Text>
- [2] Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1805-р (2021) (Україна) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
- [3] Civil Service (Appointments) Law, 5719 (1959). (Israel) URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/p221k1_001.htm
- [4] Civil Service (Pensions) Law [Consolidated Version] (1970). (Israel) URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/p221_001.htm
- [5] Civil Service (Discipline) Law, 5723 (1963). (Israel) URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/p221k2_001.htm
- [6] Civil Service Law (Classification of Party Activity and Fundraising), 5719 (1959) (Israel) URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/p221k1_006.htm
- [7] Public Service Law (Restrictions after Retirement), 572 (1969). URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/p221k3_001.htm
- [8] Rules, procedures, and guidelines for general managers and their equivalents in public service. 2020. URL: <https://go.gov.il/CeosGuideLines2020>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF PUBLIC SERVICE IN THE STATE OF ISRAEL: SOME LESSONS FOR UKRAINE

Pavlo Krainii

ABSTRACT. The article analyzes the current legislation on public service in the State of Israel. It has been established that throughout the entire period of independence, an effective and efficient public service institution has been formed in the Israeli state. The foundations of administrative and legal regulation of public service have been formed not only in the norms of the Basic Laws and sectoral legislation, but also thanks to the dominance of a human-centered paradigm in relations between the state and the individual. A significant influence has been exerted by the common law system and best practices of public authority functioning in European countries. Certain provisions of the legislation concerning the specifics of appointing a person to a public service position, defining their powers, performing duties to prevent conflicts of interest, and legal liability for failure to perform or improper performance of their duties are similar to the norms in the legislation on public (state) service. It has been proven that the activities of public servants in Israel are carried out on the basis of respect for human rights and freedoms, working for Israeli society, and ensuring the public interest. Certain positive experiences can be used to improve the functioning of the public service institution in Ukraine.

KEYWORDS: human rights, human-centeredness, public service, Civil Service Commission, State Comptroller, Knesset, Supreme Court of Israel